

Χρυσανθος Β΄ Σμύρνης

Summary :

Ιερωμένος που χρημάτισε για πολλά χρόνια μητροπολίτης Σμύρνης. Με την αντιουνιτική του στάση προκάλεσε την έχθρα των Μεγάλων Δυνάμεων, ενώ αναμειχθηκε και στον αγώνα εναντίον της ίδρυσης αυτόνομης βουλγαρικής εκκλησίας. Ήταν από τους συντάκτες και τους επικυρωτές του πατριαρχικού τόμου με τον οποίο αναγνωριζόταν το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Date and Place of Birth

1786, Λέσβος

Date and Place of Death

1869, Σμύρνη

Main Role

Μητροπολίτης

1. Γέννηση-Εκπαίδευση

Ο Χρυσανθος γεννήθηκε το 1786 στο χωριό Δάφια της [Λέσβου](#). Σπούδασε στις [Κυδωνίες \(Αϊβαλί\)](#) θεολογία και φιλολογία. Έγινε μοναχός στη μονή Λειμώνος της Λέσβου. Στα 1834 εξελέγη επίσκοπος Μυρέων. Υπήρξε μέλος της επιτροπής η οποία είχε συσταθεί προκειμένου να εξετάσει τις θρησκευτικές απόψεις του [Θεόφιλου Καΐρη](#).

2. Η δράση του στη μητρόπολη Σμύρνης (1840-1851)

Τον Ιούλιο του 1840 ο Χρυσανθος εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο στη [μητρόπολη Σμύρνης](#). Κατά τη διάρκεια της εκεί παρουσίας του ζήτησε και ανατυπώθηκε το σύγγραμμα του Νικηφόρου Θεοτόκη *Περί Ουνίας*, το οποίο κατήγγελλε τις απόψεις και τα επιχειρήματα των υποστηρικτών της Ουνίας. Η πράξη του αυτή όμως προκάλεσε την αντίδραση εκ μέρους διπλωματικών κύκλων των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολη, οι οποίοι ζήτησαν και επέτυχαν, ύστερα από έντονα διαβήματα προς την Πύλη, την εξορία του Χρυσανθου στο Άγιο Όρος (1841). Οι κάτοικοι της [Σμύρνης](#) διαμαρτυρήθηκαν για τις ενέργειες αυτές εναντίον του μητροπολίτη τους και σε ένδειξη σεβασμού προς αυτόν αποφάσισαν να τον επιχορηγούν από τα έσοδα των εκκλησιών της πόλης. Έτσι η εκκλησία της [Αγίας Φωτεινής](#) στις 14 Φεβρουαρίου 1841 προσέφερε 2.500 γρόσια «*τῶ ἐ ξαιρέτῳ Δεσπότῃ Χρυσάνθῳ ἐ ξ ὁ ρδηνείας τῆ ς γενικῆ ς συνελεύσεως, κατὰ τῆ ν ἔ γγραφον διαταγῆ ν τῶ ν γερόντων*». Επίσης ο ναός του Αγίου Δημητρίου προσέφερε 1.000 γρόσια και ο ναός του Αγίου Γεωργίου 2.000.

Ένα έτος μετά ο Χρυσανθος ανακλήθηκε από την εξορία και στάλθηκε ως πατριαρχικός [έξαρχος](#) στην Κρήτη (1843)- αργότερα εξελέγη μητροπολίτης της Μεγαλονήσου. Στα 1850 συνυπέγραψε, ως συνοδικός, τον *Τόμο περί της Εκκλησίας της Ελλάδος*, με τον οποίο αναγνωριζόταν το Αυτοκέφαλο της Ελλαδικής Εκκλησίας. Ο Χρυσανθος μάλιστα ήταν ένας από τους συντάκτες του *Τόμου*, μαζί με τον μητροπολίτη Σταυρουπόλεως Μελέτιο και τον πρώην Μεσημβρίας Σαμουήλ. Το 1851 μετατέθηκε στη μητρόπολη Φιλιππουπόλεως, όπου αντιμετώπισε πολλά προβλήματα από τους δυναμικούς εκπροσώπους του αναδυόμενου βουλγαρικού εθνικού κινήματος.¹

3. Η δεύτερη θητεία του Χρυσανθου στη μητρόπολη Σμύρνης (1857-1869)

Το 1857 ο Χρυσανθος επέστρεψε στη μητρόπολη Σμύρνης. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας του στη μητρόπολη, και συγκεκριμένα τον Μάιο του 1859, επισκέφθηκε την πόλη ο πατριάρχης Ιεροσολύμων Κύριλλος Β΄ με πολυάριθμη συνοδεία, μεταξύ των οποίων και ο ποιητής-λόγιος Ηλίας Τανταλίδης. Ταυτόχρονα στο λιμάνι της πόλης κατέπλευσε μοίρα του ρωσικού στόλου με τον Μεγάλο Δούκα Κωνσταντίνο, αδελφό του τσάρου της Ρωσίας Αλεξάνδρου Β΄ και πατέρα της μετέπειτα βασίλισσας της Ελλάδας Όλγας, συζύγου του Γεωργίου Α΄. Ο Κωνσταντίνος, που συμπεριφέρθηκε με

Χρύσανθος Β΄ Σμύρνης

ψυχρότητα στον μητροπολίτη λόγω της εχθρικής προς τους Βουλγάρους στάσης που επέδειξε ο τελευταίος κατά το πέρασμά του από τη μητρόπολη Φιλιππουπόλεως, δέχθηκε ιδιαίτερα θερμές εκδηλώσεις από το ελληνορθόδοξο στοιχείο της Σμύρνης.

Το 1861, η βασίλισσα της Ελλάδας Αμαλία απένειμε στον Χρύσανθο τον ανώτερο ταξιάρχη του βασιλικού τάγματος του Σωτήρος, ως ανταπόδοση για τη δοξολογία που τέλεσε ο Χρύσανθος στο ναό της Αγίας Φωτεινής «ἐπὶ τῇ διασώσει τῆς ζωῆς τῆς» (εἶχε προηγηθεῖ αποτυχημένη δολοφονική απόπειρα εναντίον της βασίλισσας). Για την απονομή του παρασήμου ειδοποιήθηκε και η Υψηλή Πύλη, η οποία έδωσε τη σχετική άδεια ούτως ώστε ο Χρύσανθος να «φέρῃ ἃ κωλύτως τῷ ἃ πονεμηθῆ ν αὐ τῶ παράσημον».²

Ο Χρύσανθος ποίμανε την εκκλησία της Σμύρνης για έντεκα έτη. Πέθανε στις 4 Σεπτεμβρίου 1869. Με την αναγγελία του θανάτου του χτύπησαν πένθιμα όλες οι καμπάνες όλων των εκκλησιών της πόλης (εκτός των καθολικών), τα καταστήματα έκλεισαν, ενώ τα προξενεία και τα χριστιανικά πλοία ύψωσαν μεσίστιες τις σημαίες. Η κηδεία του μητροπολίτη ήταν ιδιαίτερα επιβλητική: στρατιωτική μουσική και δίλοχία οθωμανικού στρατού ακολούθησε την εκφορά, όπως και οι επίσκοποι Ξανθουπόλεως, [Ηλιουπόλεως](#), [Κρήνης](#) και ιερείς όλων των ξένων εκκλησιών (εκτός των καθολικών). Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε ο επικήδειος ενός προτεστάντη κληρικού.³

1. Σολομωνίδης, Χ.Σ., *Η εκκλησία της Σμύρνης* (Αθήνα 1960), σελ. 206.
2. Σολομωνίδης, Χ.Σ., *Η εκκλησία της Σμύρνης* (Αθήνα 1960), σελ. 211-212.
3. Σολομωνίδης, Χ.Σ., *Η εκκλησία της Σμύρνης* (Αθήνα 1960), σελ. 212.

Bibliography :

Σολομωνίδης Χ., *Η Εκκλησία της Σμύρνης*, Αθήνα 1960

Glossary :

έξαρχος, ο

Στη βυζαντινή εκκλησιαστική διοίκηση το αξίωμα του εξάρχου αρχικά, από τον 5ο αιώνα και εξής, αφορούσε τον επικεφαλής ιεράρχη μιας διοίκησης και πολύ γρήγορα έγινε ένας ακόμα τίτλος του Πατριάρχη, που πιστοποιούσε ότι ήταν ο επικεφαλής ιεράρχης εντός των ορίων δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου του. Το αξίωμα του εξάρχου καταργήθηκε τον 6ο αιώνα, ωστόσο στη συνέχεια οι έξαρχοι ήταν μητροπολίτες ή αντιπρόσωποι μητροπολιτών που ασκούσαν εποπτεία στις εκκλησιαστικές επαρχίες ή στα εκκλησιαστικά και τα μοναστικά ιδρύματα. Κατά τον ύστερο 14ο αιώνα έξαρχοι αναφέρονται οι μητροπολίτες που έδρευαν σε αρχαίες μητροπόλεις και ασκούσαν κάποια εποπτεία σε όλες τις εκκλησιαστικές έδρες και τα ευαγή ιδρύματα της εκκλησιαστικής επαρχίας και στη συνέχεια οι διαπιστευμένοι αντιπρόσωποι του Πατριάρχη (πατριαρχικοί έξαρχοι).

Quotations

Ελεγείο της Σμυρναίας δασκάλας και λόγιας Σαπφούς Λεοντιάδος για τον Χρύσανθο Σμύρνης

Ύπνος ήδύς, ίερός του δικαίου ό θάνατος εἶνε.
Καί ό τῆς Σμύρνης Ποιμῆν ό καλός τελευτήσας καθεύδει.
Όσπερ ἐτών βιωσάμενος ἦδη έννέα δεκάδας.

Χρῦσανθος Β΄ Σμύρνης

Μάλα δικάϊως, καὶ ὡς εἰς κλητὸν Ἱεράρχην ἀρμόζει,
τοῦ Κορυφαίου τὴν ῥῆσιν ἐθάρρει, λαλεῖν: «Τὸν ἀγῶνα
τῆς εὐσεβείας τὸν μέγα ἠγώνισμ' ἔδραϊος τῇ Πίστει.
Δικαιοσύνης λοιπὸν μοὶ ἀπόκειται ἤδη τὸ στέμμα».
Τοῦτο ἡ θεία ψυχὴ του κληθεῖς' ἐκ Κυρίου λαμβάνει.
Τὸ γηραιὸν του δὲ σκῆνος κηδεύουσ' ἡ φίλη του ποιῖμνη,
ἀριπρεπῶς εἰς εὐγόνους τῆς γῆς της παρέδωκε κόλπους.
Πρὸς τὸν ἀοίδιμον Χρῦσανθον κῆδος τοιοῦτον, ὦ Σμύρνη,
τὰς ἀρετὰς του κηρύττει καὶ σοῦ τὸ φιλόθησκον ἦθος.

Πηγή: Σολομωνίδης, Χ.Σ., *Η εκκλησία της Σμύρνης* (Αθήνα 1960), σελ. 213.